

21.6.2022

Opetus- ja kulttuuriministeriö

VN/34059/2021

LAUSUNTO OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN TOISTA ASTETTA KOSKEVISTA MUUTOKSISTA

Kaupan liitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto otsikkoaiheeseen liittyen ja lausuu seuraavaa:

Lausunnolla olevan esityksen luonnoksen taustalla on pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmassa todettu ammatillisen koulutuksen sivistyksellisten opintojen vahvistaminen. Esitysluonnoksen tavoitteena on vahvistaa ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjien välistä yhteistyötä ja luoda nykyistä paremmat mahdollisuudet näiden koulutusmuotojen opintojen yhdistämiseen sekä ammatillisen perustutkinnon ja ylioppilastutkinnon samanaikaiseen suorittamiseen. Lisäksi tavoitteena on lisätä opiskelijoiden oikeusturvaa ja yhdenvertaisuutta yhdistelmäopinnoissa sekä ammatillista perustutkintoa ja ylioppilastutkintoa samanaikaisesti suoritettaessa.

Ammatillisen perustutkinnon suorittamisen tavoitteena on antaa tutkinnon suorittajalle hyvät valmiudet siirtyä työelämään tai jatko-opintoihin. Esitysluonnoksen tavoitteena on myös vahvistaa näitä ammatillisen perustutkinnon suorittamisen tavoitteita ja antaa opiskelijoille mahdollisuus suunnata osaamistaan yksilöllisten valintojen ja kiinnostuksen kohteiden perusteella.

Lisäksi esitysluonnoksen tavoitteena on jakaa ammatillisen koulutuksen valtion-osuusrahoituksen määräraha kahteen erilliseen rahoitusväylään, oppivelvollisuus-koulutuksen rahoitukseen ja jatkuvan oppimisen rahoitukseen.

Esitysluonnos on monin paikoin ongelmallinen. Keskeisin ongelma kaupan alan näkökulmasta on se, ettei esitysluonnos tarkastele ammatillista koulutusta ja sen rahoitusta yhtenä kokonaisuutena. Lisäksi esitysluonnos kuvaa luonnoksessa esitettyjen rahoitusmuutoksen vaikutuksia yrityksiin ja työelämään hyvin heikolla tasolla.

Kaupan liitto esittää, että hallituksen esitysluonnos palautetaan valmisteluun edellä mainittujen ongelmien johdosta. Kaupan liitto korostaa lisävalmistelun tarvetta lausumalla vielä yksityiskohtaisemmin seuraavasta kokonaisuudesta:

Ammatillista koulutusta tulee ohjata yhtenä kokonaisuutena

Työelämän muutos koskettaa kaikkia työikäisiä ja jatkuvan oppimisen tarve on kasvava. Osaajapula haastaa myös kaupan alaa. Suurin osa ammatillisen koulutuksen opiskelijoista on aikuisia. Ammatillinen koulutus on kaupan alalle merkittävä koulutusmuoto ja jatkuvan oppimisen mahdollistaja, eikä yksilöiden mahdollisuutta oman osaamisen kehittämiseen ja päivittämiseen tule heikentää. Nyt lausunnolla olevan esitysluonnoksen muutoksilla tulisi olemaan merkittäviä vaikutuksia yritysten tarvitsemaan osaamiseen ja jatkuvaan oppimiseen. Ammatilliset perustutkinnot, ammatti- ja erikoisammattitutkinnot muodostavat jatkuvan kokonaisuuden, joten kehittämisen ja ohjauksen tulee jatkossakin toteutua kokonaisuuden näkökulmasta ja tiiviissä yhteistyössä työelämän kanssa.

Ammattiosaajien saatavuudella on erittäin suuri merkitys kaupan alan yrityksille. Yritykset tarvitsevat nyt ja tulevaisuudessa ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden lisäksi myös ammatti- ja erikoisosaajia. Ammattitutkinnot tarjoavat jo kaupan alalla toimiville tai alan perustutkinnon omaaville perustutkintoa syvällisempää osaamista. Ammattitutkinnoilla kehitetään esimerkiksi liiketoiminnan palveluiden, myynnin ja markkinoinnin, kansainvälisen liiketoiminnan, kuljetusten, hankinnan, varastologistiikan sekä lähiesihenkilötyön ja yrittäjyyden osaamista.

Erikoisammattitutkinnot kehittävät puolestaan kaupan alalla vaativimpiin tehtäviin hakeutuvien osaamista. Erikoisammattitutkinnot tarjoavat osaamisen kehittämisen väylän esimerkiksi johtamiseen ja yritysjohtamiseen, liiketoimintaan, tietojenkäsittelyyn ja tietoliikenteeseen, myyntiin ja asiakaspalveluun, asentamiseen, tekstiileihin ja muotiin sekä tuotekehitykseen.

Esitysluonnoksessa esitetyn rahoitusmallin vaikutukset myös nuorten työllistymiseen ovat huolestuttavia. Rahoitusmallin tulisi esitetyn mallin sijaan kannustaa koulutuksen järjestäjiä kiinnittämään huomiota opiskelijoiden työllistymiseen.

Kaikkea edellä mainittua ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmästä kerrytettyä osaamista tarvitaan kaupan alan yrityksissä läpileikkaavasti toimialoista riippumatta nyt ja tulevaisuudessa. Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmä mahdollistaa osaamisen kehittämisen ja jatkuvan oppimisen jatkumona ammatillisesta perustutkinnosta aina ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin saakka. Osaamisen kehittämisen mahdollisuutta ei pidä rajoittaa, osaamisen kehittämisen merkitys tulee tulevaisuudessa vain kasvamaan. Ammatillisen koulutuksen tulee jatkossakin kannustaa kehittämään osaamista jatkuvan tutkintojärjestelmän avulla.

Kunnioittavasti

KAUPAN LIITTO

Mari Kiviniemi
toimitusjohtaja

Moona Naakka
koulutussuunnittelija